

خۆسی گۆماریس رۆزا

کەناری تەنیاپی

و: ساییر شاكر مه لوول

باوكم پیاویکی مشورخۆر بوو، ئاكار دروست و سەرپاست بەیۆچوونی چەند كەس لەوانەش كە پرسیارم لێ كردن و پیاوی سەرساغ و ئەمەین بوون، باوكم هەر لە هەرەتی هەرزەكارییەوه بگره هەر لە منداڵییەوه ئەم خەسلەتانی هەبووه.

بەبیرەوهریی خۆشم نە شادتر و نە ماتتر و نە رووترشتر بوو لەو پیاوانەیی كە دەمناسین، رەنگە هیمنتر بووبی لەوان ئەوهی لە مائی حوكمی دەكرد و دەسلەلاتی بەسەر هەموو شتیكدا دەشكا دایكم بوو نەك باوكم، ئەو بوو هەموو رۆژیکی خوا سەرزەنشتی دەكردین، سەرزەنشتی خوشكەكەم و براكەم و من. بەلام ئەوهی روویدا ئەوهبوو رۆژیک باوكم رایسپارد بەلەمیکی بۆ دروست بكریت! بەراستی شیی بوو. سوور و مكوپ بوو لەسەر داواكەیی، دەیویست بەتایبەتی لە تەختەیی ئەكاسیا ساز بكری و دەبی ساغ و پتەو، سفت و روختە بی تاوهكو بیست یان سی سال بمینی و دەبی تەنیا كەسیكیش بكری دایكم گرینگییەکی زۆری دا بەمەسەلەكە: چیه پیاوهكەیی دەیهویت لە پریكدا ببیت بەراوچی و تۆرەوان؟ یان ماسیگر؟ باوكم هیچی نەگوت. مالهكەمان كەمتر لە میلێك لە رووبارەكەوه دوور بوو رووبارەكە لەو دەقەرەدا قوول و مەنگ بوو تا بلیی بەرین بەجۆری چاو هەتەری

نەدەکرد هیچی لەسەر ببینی.

هەرگیز ئەو رۆژەم لە بیر ناچیتەووە که باوکم بەلەمە سەولدارەکهی وەرگرت نە شادیی نواند نە هیچ سۆز و هەستیکی تری دەربری هەر ئەوەندە کرد وەک نەریتی هەمیشەیی خۆی کلاوەکهی لە سەرنا و مالتاواویی لێ کردین نە نان و پێخۆریکی لەگەڵ خۆی برد نە هیچ بوخچە و پریاسکەیهک.

وامان دانابوو دایکم بەروویدا هەلەدەشاخی یان هەرچی قسەیی سارد و سووکە بەروویدا دەدا بەلام نا شتی وا رووی نەدا، رەنگی دایکم هەلبرووسکا و روخساری بوو بەلیمۆی زەرد و لێوی خۆی دەگەست تەنیا ئەوەندە گوت: ئەگەر دەرۆی دوور برۆ و هەرگیز نەگەریتەووە. باوکم وەلامی نەدایەووە بەسۆزیکەووە لە منی روانی و بەناماژە پێی گوتم لەگەڵیدا سەر رێ کەوم، ترسام دایکم توورە بێ وێرای ئەوێش بەشەوقەووە بەگوێی باوکم کرد و هەردووکمان بەرەو رووبارەکه رویشتین. بەپەرۆشەووە گوتم: باوکە گیان بە بەلەمەکه لەگەڵ خۆتەم نابەیی؟ تەنیا تەماشایەکی کرد و بەرەکتی خۆی پێ بەخشیم و بەناماژەیهک داوای لێ کردم بگەریتەووە وا خۆم دەرخت دەگەریتەووە و هەر که باوکم پشتی تێ کردم خۆم لە چەند نەمامیکەووە شار دەووە و هەموو هەلسوکهوتیکیم خستە ژێر چاودێرییەووە. باوکم سواری بەلەمەکه بوو کەوتە سەوللێدان و لە کەنار و لیوارەکه دوورکەوتەووە بەلەمەکه وەک تەمساحیکی درێژ و ئارام، نەرم نەرم بەسەر ئاوەکهدا خلیسکا چی تر باوکم نەگەراییەووە، ئەوێ راستی بێ بۆ هیچ شوینێکی دیکەش نەرویشت تەنیا بەناوراست و لیوارەکانی رووبارەکهدا چەرخەیی لێ دەدا. هەموو سەراسیمە بووبوون، ئەوێ هەرگیز رووی نەدابوو ئەوێ ئەستەمە روو بەدا و ئیستا رووی دابوو، کاری نەکردەنی بوو. خزم و خویش، دەرودراوسێیەکان، دۆست و ئاشنایان هاتن و بۆ لێکدانەووە ئەم دیاردەیه کۆبوونەووە. دایکم لە شەرمان دارزابوو، یەک دوو قسەیهکی کرد و ئیتر مات بوو و خامۆشی هەلبژارد. لە ئاکامی ئەم بێدەنگییەکی دایمکدا هەموو کەسێک پێی وابوو- گەرچی ئەوێ بەزاردا نەهات- که باوکم شیت بوو و عەقڵی لە دەست داو. هەرچۆنیک بێ تاکوتەری لەوان پێشنیاری ئەوێیان کرد که دەشی باوکم لەگەڵ خوای خۆیدا یان لەگەڵ پیرەکهیدا نەزری کردبێ یان دەشی تووشی نەخۆشییەکی پێس بۆ نمونە گولی بووبێ و لەبەر ساغی و سەلامەتی بنەمالەکهی رویشتیبێ و لە هەمان کاتیشدا بەجۆریک لە جۆرەکان

هز دهكات له نزيكيانه وه بي!

ريټوار و موسافيرهكاني سهر رووبارهكه و كه نارنشيينهكان گوتيان باوكم ههرگيز بي ناخاته سهر زهوي، تاك و تهنيا، بي هيووا و نامانج وهك نهوهي نهفرهتليكراويك بي ههروا بهسهر رووبارهكه وهيه. دايكم و خزمهكانيشمان لهسهر نهوه كووك بوون كه بهم نزيكانه نهو خواردنه بي له بهلهمهكه دا شار دوويه تيه وه دوايي دي و نهوكات يان رووبارهكه بهجيديلي و سهرى خوي بو شوينيكي دور هلهدهگري - كه نههه يان لانيكه م شرافه تهنه نانهيه - يان په شيمان دهبيته وه و دهگريته وه مالي. بهلام خه ياليان چهنه خاوبوو، ناخر باوكم سهراوهيه كي نهيني هه بوو بو زاد و خوړاك نهو يش من بووم من!... هه موو روژيكي خوا خواردنم دهندي و بووم دهرد له يه كه م شهوي دواي رويشتنى باوكمدا هه موومان هاتين له كه نارهكه ناگرمان كرده وه و بهه اواريكي پر له پارانه وه ي بانگمان كرد په شيو و پريشان، غه ميكي قوول له دلن نيشت و هه ستم دهكرد پويسته شتيكي بو بكم و له واني تر زياتر به ته نكيه وه بم بو به يانيه كه ي بهخوم و كوليره به كي گهنم و بوله مؤزيك و چهنه كلو شهكريكي بوروه بو روخ و بهستيني رووبارهكه شوربوومه وه، كاترميريكي دور و دريژ په روش و بيقه رار چاوه ريم كرد پاشان له دوروه به له مه كه م بيني، تهنيا به بي نهوهي كه س ههستي بي بكات بهسهر ناوي رووباره كپ و خاموشه كه دا دهخزي. باوكم له بني به له مه كه دا دانيشتبوو، بينمي به لام نه سهولي به ره و لام لي دا و نه نامازه يه كي دامى. خواردنه كه م نيشان دا و بو نهوهي پاريزراو بي له گيانه وه ره كان و له ناوونگ و باران هه ستام هه ره له دوروبه ره كه ليته به رديكم له سهر روخه كه دوزيه وه و خسته ناوي. روژ له دواي روژ بي برانه وه نه م كارم كرد دواتر به سه رسرمانه وه تي گه يشتم كه دايكم دهيزاني چيم دهكرد و له به ره نه وهش خوړاكي له شوينيكي داده نا كه من بتوانم به ناساني بيدرم زانيم خو شه ويستي و سوژيكي گه وه ي هه بووه، به لام دهري نه ده خست و په نهاني دهكرد. پاشان دايكم ناردي به شويني براكه يدا بيت له مه زرا و كاره كانيدا يارمه تي بدا، له به ره نه وه ي نيمه ش كاتيكي زورمان له كيس چووبوو له ماموستا كه ي گيرا يه وه بي و له مالايدا دهرسمان بي بلتيته وه هه روه تر له سهر داواي دايكم روژيكي باوكي روحاني جلكي كه هنوتي خوي پوشي و به روخ و كه ناره كه دا داگه را و هه ولى دا نهو روحه شه ره نكي زانه دهركات كه چووبوونه گياني باوكمه وه، كووشا نهو دوعايانه به تال بكات وه كه له باوكم گيرا

هه‌موو جارێک رووباره‌که هه‌لده‌ستا و هه‌موو جووره شتیکی ترسناکی وه‌ک قه‌دی دره‌خته‌کان و لاشه‌ی گیانه‌وه‌ره توپییو و مردار بووه‌کانی راده‌دا که ده‌شی به‌ر لۆتکه و به‌له‌مه چکۆله‌که‌ی ئه‌و که‌وتن؟ چۆن نه‌مرد و ما؟ خودایه چۆن؟

باوکم هه‌رگیز له‌گه‌ڵ هه‌یج زیندوو‌یه‌کدا قسه‌ی نه‌کرد، ئیمه‌ش هه‌رگیز باسی ئه‌ومان نه‌ده‌کرد، ته‌نیا بیرمان لێ ده‌کرده‌وه قه‌ت قه‌ت نه‌مانتوانی له‌ ئاگره‌که دووری بخه‌ینه‌وه ئه‌گه‌ر بۆمان ده‌رکه‌وتبایه که بۆ ماوه‌یه‌کی که‌میش ده‌توانین شتی وا بکه‌ین ئه‌وه وه‌ک سه‌رخه‌ویک خۆی ده‌نواند که له‌ پڕ مچورکیک به‌له‌شماندا ده‌هات چونکه هه‌میشه هه‌ست و هۆشمان لای دۆخی فه‌لاکه‌تبار و سامناکی باوکم بوو.

خوشکه‌که‌م به‌ختی هه‌ستا و شووی کرد به‌لام دایکم نه‌یویست شایی و زهماوه‌ندی بۆ بکریت ئه‌وه‌ش جیگه‌ی داخ بوو چونکه هه‌موو جارێک که خواردنیکی خۆشمان بخواردایه بیرمان لای ئه‌و بوو هه‌روه‌تر؟ هه‌ر شه‌ویک دنیا سارد و تۆفان و زریان بایه ئیمه له‌ ناو نوێنی گه‌رمدا بیرمان له‌وه ده‌کرده‌وه، بیرمان ده‌کرده‌وه ئیستا برۆ بێ په‌نا و په‌سیو تاک و ته‌نیا هه‌ول ده‌دات به‌ده‌ستی په‌تی یان به‌پارچه کوله‌که‌یه‌ک ئاو له‌ به‌له‌مه‌که‌ی ده‌ربدا ئه‌م بیره‌ش داخی ده‌نایه جه‌رگمانه‌وه و دلی پڕ ده‌کردین له‌ غه‌م و که‌سه‌ر. جاروبار که‌سه‌یک ده‌یگوت ورده ورده خه‌ریکه شتیوه‌ی باوکم ده‌ده‌مه‌وه و کوتومت له‌و ده‌چم به‌لام ئه‌و کاتانه ده‌زمانی ئیستا ده‌بی قژی سه‌ر و مووی ریشی ئالۆز و په‌ریشان بووبی ده‌زمانی که ده‌بی نینۆکه‌کانی درێژ بووبن.

لاواز و باریک و بنیس، نه‌خۆش و ده‌رده‌دار وینام ده‌کرد، وام خه‌یال ده‌کرد ناساغ و لاته‌زاره، موو نه‌شته‌ر و تاوه‌سوت و خۆرانگاز ده‌هاته به‌رچاوم، ته‌قربه‌ن رووتوقوت ئه‌و بزگور سیپالانه‌ی که من جار جار بۆم ده‌برد چی پێ ده‌کرد؟ هه‌یج پێ نه‌ده‌چوو هه‌رگیز ده‌ربه‌ستی ئیمه بێ، به‌لام من له‌ ئاستیدا هه‌ستم به‌سۆز و ریزیکی بێ پایان ده‌کرد و هه‌ر کاتی له‌سه‌ر ئیشیکی باش ستایشیان کردبام ده‌مگوت ئه‌وه نه‌ریتی باوکمه ئه‌و فیری کردم به‌و جووره هه‌لسوکه‌وت بکه‌م، وا شنه‌بایه درۆیه‌ک بوو سپی.

ئاخر وه‌ک گوتم باوکم گوێی به‌ئیمه نه‌ده‌دا. له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا ئه‌ی بۆچی له‌ویدا مایه‌وه؟ له‌سه‌ر چۆمه‌که و نه‌رۆیشت بۆ ریزگیه‌ی رووباره‌که یان سه‌رچاوه‌که‌ی؟

تا ئه‌وه‌نده دوور بێ که نه‌ ئیمه بتوانین ئه‌و ببینین، نه‌ ئه‌ویش توانای ببینی ئیمه‌ی

هه‌بئى، ئه‌وه له‌م باره‌وه هه‌ر خۆى ئه‌وه‌ى ده‌زانى بۆ نه‌ده‌رپۆشست و دوور نه‌ده‌كه‌وته‌وه! نۆيه‌ره‌ى خۆشكه‌كه‌م نۆيرينه‌يه‌ك بوو، كورتيكى خشپيلانه خه‌په‌تۆله. تاتكم سوور بوو له‌سه‌ر ئه‌وه‌ى كه باوكم هه‌ر ده‌بئى نه‌وه‌كه‌ى خۆى ببينى له‌به‌رئه‌وه له رۆژتيكى خۆشدا هه‌ر هه‌موومان شوڤر بووينه‌وه چووين بۆ قه‌راخى رووباره‌كه.

خۆشكه‌كه‌م كراسى سىپى بوكتينييه‌كه‌ى پۆشيبوو و مندا له‌كه‌ى به‌رز كردبووه‌وه و مێرده‌كه‌شى چه‌ترتيكى له‌سه‌ر سه‌رى راگرتبوو. به‌ده‌نگى به‌رز بانگى باوكمان كرد و چاوه‌روان بووين، باوكم ده‌ر نه‌كه‌وت، خوشكه‌كه‌م گريا و هه‌موومان باوشمان كرد به‌يه‌كدا و تيروپر گريان دواتر خوشكه‌كه‌م و مێرده‌كه‌ى رۆشستن بۆ شوپينيكي دوور، براكه‌شم چوو له شار بژى، دواجار دايكيشم شروشيئالى خۆى پېچايه‌وه و گويزايه‌وه، پير بووبوو و رۆشست له‌گه‌ل كچه‌كه‌يدا ژيان بباته‌سه‌ر به‌لام من نه‌چووم و مامه‌وه، چۆلم نه‌كرد، هه‌رگيز نه‌متوانى بپير له ژنه‌پنان بكه‌مه‌وه له‌گه‌ل هه‌موو ته‌نگوچه‌له‌مه‌ى ژياندا له‌وئى مامه‌وه، وپراى هه‌موو كه‌ند و كۆسپيكا ئاخىر باوكم كه داماو و خاكه‌سار، ته‌نيا و گرفتار له‌سه‌ر سينه‌ى رووباره‌كه هاتوچۆى ده‌كرد و به‌رده‌وام له گه‌ردشدا بوو پيويستى به‌من هه‌بوو ده‌مزانى ناگوزور و ده‌سته‌پاچه‌يه و ئاتاجى به‌منه‌ گه‌رچى هه‌رگيز هۆكارى ئه‌م كاره‌ى خۆى پى نه‌گوتم، قه‌ت قه‌ت نه‌يگوت بۆ واى له خۆى كرد. كاتتيكىش خه‌لكيم دايه به‌ر رۆژنه‌ى پرسياران ته‌نيا ئه‌وه‌نده‌يان گوت كه بيستووينا به‌باوكم هه‌موو مه‌سه‌له‌كه‌ى بۆ كاىراى به‌له‌مساز روون كردووه‌ته‌وه به‌لام ئه‌فسوس سه‌د ئه‌فسوس ئه‌مستا ئه‌و پياوه مردووه و كه‌سپك نابىنى شتيك بزانيان شتيكى بيته‌وه ياد. ئيتىر قسه‌يه‌كى قور كه‌وتبووه سه‌ر زاران قسه‌يه‌كى هيجه‌كه‌ى بئى مانا نه‌خاسمه كه باران له يه‌كبينه به‌ليز مه‌ بياريايه ده‌يانگوت باوكم وه‌ك نوحى پيغه‌مبه‌ر دانا بووه‌وه و پيشبيني تۆفانيكى تازه‌ى كردووه هه‌ر بۆيه راي سپاردووه به‌له‌ميكي بۆ ساز بگريه‌ت من ئه‌م قسانه‌ى خه‌لكيم به‌شيوه‌يه‌كى ناروون ديته‌وه ياد هه‌رچۆنيك بئى سه‌رزه‌نشتى باوكم ناكه‌م و هيج گوناھيكي ناده‌مه پال ئيتىر ئه‌وه‌ى كردى و منيش سه‌ر و ريشم سىپى بووه و جگه له شته غه‌مگينه‌كان هيجى ترم نيه‌ بيليم. ئاخىر گوناھى من چى بوو؟ چى خراپه‌يه‌كم لئى وه‌شايه‌وه كه باوكم هه‌ميشه دوور بئى و هه‌ميشه‌ش كسپه‌ى دوورپه‌يه‌كه‌ى له ناخما بئى و داخ بئى به‌جهرگمه‌وه؟ به‌ده‌ستى ئه‌و پيريه‌وه ده‌منا لاند كه سه‌رى لئى دابووم ئه‌و پيريه‌ى كه ژيان تييدا به‌ره‌له‌دا

و سەرگەردانه. جار له دواى جار نهخۆش دهکهوتم و نینگه‌ران و په‌ریشان ده‌بووم، تووشى رۆماتيزمىكى سهخت هاتم و برىستى لى برىم. ئه‌ى ئه‌و، ئه‌و بۆ وا ده‌کا؟ چى سه‌ودايه چى كه‌له‌له‌ و خوليايه‌ك له سه‌ريايه‌؟ رهنگه زۆرى چه‌شتبى، ده‌بى دهر د و مه‌ينه‌تيايه‌كى زۆرى كيشابى.

زۆر پير بوو زۆر تا بللى كۆنسال رۆژىك دى دواى ئه‌وه‌ى هيز و گورى خوى له ده‌ست ده‌دا و پرزه‌ى لى ده‌برى و كه‌نه‌فت و زۆر هان ده‌بى له‌وانه‌يه به‌له‌مه‌كه‌ى وه‌ر بگيرپته‌وه يان له‌وانه‌يه لى بگه‌رى ته‌وژمى ئاوه‌كه له‌گه‌ل ره‌وتى خۆيدا هه‌لى بگرى و تاوه‌كو له‌گه‌ل تافگه‌دا شوپريپته‌وه و بگه‌ويته ژير ته‌ندووره‌ى گيژاوه‌كه و تيدا بچى. ئه‌م بىروكه‌يه نینگه‌رانى ده‌كردم هه‌روه‌تر هه‌ميشه ئه‌م دللى ده‌گوشيم كه ئه‌و له دهره‌ويه و منيش تا هه‌تايه بى به‌شم له دلنبايى، من گوناھيكم هه‌يه و نازانم چييه، ئازاره‌كه‌م؛ ناسۆر و برينيكه له ناخم هه‌لكۆلدراوه و هه‌دا نانا و ناسره‌وى.

رهنگه گه‌ر وا نه‌بووايه و به‌جۆرىكى جياواز بايه بمزانبايه، مه‌زنه‌ده‌ى هه‌له‌كه‌م بگرديه و زارم هه‌لنابا و بمگوتايه. ئايا شيت بووبووم؟ نه‌خير له مالى ئيمه به‌درىزايى ساله‌كان هه‌رگيز ئه‌م وشه‌يه به‌زارى كه‌سدا نه‌هات و هيج كه‌سيك به‌هيج يه‌كتى كه‌گوت شيت. چونكه هيج كه‌سيك شيت نيبه، ئه‌گه‌ر وه‌هاش نه‌بى ده‌شى هه‌موو كه‌سيك شيت بى.

هه‌موو ئيش و كارم ئه‌وه‌بوو به‌لۆزه‌لۆژ بۆ لىواری رووباره‌كه دهرۆيشتم و ده‌سته‌سپرم بۆ هه‌له‌ده‌شه‌قاند چونكه ئه‌گه‌رى زۆر هه‌بوو بمبيني خۆم له ده‌ست نه‌دا و چاوه‌پوانم كرد دواچار ليره و له‌وى بيچمىكى ناروون دهركه‌وت، له كۆتايى پشته‌وه‌ى به‌له‌مه‌كه‌دا دانيشته‌بوو چه‌ند جارىك بانگم كرد، به‌تاسه‌وه ئه‌وه‌ى له دلندا بوو گوتم، به‌پرز و حورمه‌تتىكى زۆره‌وه گوتم، سويندم خوارد و به‌ده‌نگى به‌رز و بلند گوتم «هۆ باوه. باوه گيان، ماوه‌يه‌كى دووردرىژ له ده‌رى مايته‌وه، تۆ پير بووى پير با به‌س بى بگه‌رپره‌وه، چيتر نابى له ده‌رى بى توخوا بگه‌رپوه... باوكه گيان گه‌ر ده‌ته‌وى من له جياتى تۆ دهرۆم، گه‌ر ده‌ته‌وى هه‌ر ئيستا دهرۆم.

هه‌ر كاتى ده‌ته‌وى سواری به‌له‌مه‌كه‌ ده‌بم و شوينت ده‌گرمه‌وه، ئه‌مه‌م گوت و دلّم به‌تووندى لى دا. گووى ليم بوو، بيسى و وه‌ستا سه‌وله‌كه‌ى راوشاند و ئاراسته‌ى به‌له‌مه‌كه‌ى به‌ره‌و من گۆرى، پيشنياره‌كه‌ى منى قه‌بوول كرده‌بوو...

له پړتیکا ته زوویهک به له شمدا هات ناخر دواى سالانتيكى زور زور سالانتيكى دور و دريژ بؤ يه کهم جار دهستی بهرز کردهوه و رایوهشانده متوانى... له کاتیکدا مووم راست بوو بوونه و بوو بوونه نهشته به ترسهوه رام کرد. شیتانه هه لاتم چونکه پی دهچوو له دنیا يه کی ترهوه هاتبی. هه لہاتم و داواى لیبوردنم دهکرد داواى لیبوردن... لیبوردن. له رزيک چووہ ناو سهرتاپای له شمهوه و نهخوش که وتم. دواى ئهوه چيتر هه رگيز نه کهس باوکمی بينى و نه کهس هيچى دهرباره ي بيست ئايا دواى شکستيکى ئاوا چيتر من پياوم، منيک که هه رگيز ناکرئ بيمه هيچ و بوون و نه بوونم وهک يه که، منيک که دهبی بيدهنگي لى بکه م و خاموش بم.

دهزانم تازه کار له کار تر از اوه و دهبی سارانشين بم دهبی تا له ژياندا ماوم له بيابانهکان و ئهوه دهستانه دا بيمينه وه که خالين له هه ر ناماژه و نيشانه يهک و نه و پيرم بگه پريمه وه روخ و قهراخى چومه که. به لام کاتيک مه رگ دئ و ئيخه م دهگرئ و دهمرم دهمه وي هه لمبگرن و لهو ئاوه سه رمه دييه ي نيوان هه ردوو روخه دريژه که دا بمخه نه ناو به له ميکى چکوله و له ويذا له ناو روپاره که دا، له روپاره که دا ون بم... له ناو روپاره که دا... روپاره که دا

۱۹۶۲

سه چاوه:

تواريخ أولية، غويماريس روزا، ترجمة محمد أبو العطا، دار شقيقات.

فه رهنگۆک

لۆتکه: به له م.

هه لهماژۆ- هه لمه پۆ.

به ستين: که نار، روخ، قهراخى چۆم و روپار.

تاتک- خوشک.

خۆرانگار: تاوه سووت: به خۆر سووتاو.

بزگور: بينه و په رۆ- شره و پرکه.

مکور: سوور بوو له سه ر.